

CLIL na lekcjach przedmiotów humanistycznych

Mimo szybkiego postępu i rozwoju nowych technologii, a ostatnimi czasy również sytuacji pandemii, szkoła wciąż dba o wszechstronny rozwój uczniów, zarówno intelektualny i duchowy, jak i fizyczny. Dzieci i młodzież nie tylko zdobywają wiedzę i umiejętności, które będą im przydatne w przyszłości, lecz również rozwijają i szlifują swoje talenty, przygotowując się do realizacji jednej z najważniejszych ról w swoim życiu, jakim jest „powołanie” do danego zawodu oraz do samodzielnego życia. Odbywa się to bez przeszkód i przebiega prawidłowo tylko wtedy, gdy mistrz – nauczyciel sam doskonali swój warsztat, by potem móc go jeszcze lepiej wykorzystać do przygotowania swoich uczniów. Dlatego w dniach 19.-23.07.2021 r. uczestniczyliśmy w cyklu szkoleń na temat stosowania ICT oraz CLIL na różnych przedmiotach, które prowadzono w języku angielskim na Malcie przez szkołę Alpha School of English.

Jak wiadomo języka obcego najlepiej uczyć się w naturalnym środowisku jego stosowania, w codziennych sytuacjach (hotel, lotnisko, sklep, ulica) oraz w obcojęzycznym kontekście. Dotyczy to również języka angielskiego, którego znajomość systematycznie umożliwiają nam m.in. kursy odbywane w Polsce oraz wyjazdy w ramach programu ERASMUS +. Nie inaczej było w przypadku wyjazdu na Maltę, gdzie język angielski jest powszechnie obowiązującym medium porozumiewania się, a dodatkowo był używany podczas prowadzonych szkoleń.

Jako nauczyciele przedmiotów humanistycznych (język polski, historia, wiedza o społeczeństwie) zwróciliśmy uwagę, co było wielokrotnie podkreślane podczas szkoleń, zarówno wykładów, jak i ćwiczeń) na to, że nauczanie metodą CLIL nie może być pozbawione kontekstu, ponieważ staje się wtedy nauką angielskiej gramatyki lub słownictwa, a nie o to w tej metodzie chodzi. CLIL integruje kontekst i język w procesie nauczania poszczególnych przedmiotów, w tym również humanistycznych, w języku obcym, w tym przypadku angielskim.

Terminu CLIL (ang. Content and Language Integrated Learning) jako pierwszy zaczął używać już w 1994 r. David Marsh z University of Jyväskylä w Finlandii, który zdefiniował go jako sytuację, w której poszczególne przedmioty szkolne lub części tych przedmiotów są nauczane za pomocą języka obcego, skoncentrowaną na dwóch celach: nauce treści danego przedmiotu przy jednoczesnym opanowaniu języka obcego. A zatem na lekcjach przedmiotów humanistycznych uczeń nie tylko powinien opanować jakieś zagadnienie np. powieść historyczna, bitwa pod Waterloo czy podział władzy w państwie demokratycznych, ale również poznać angielskie słownictwo dotyczące tychże tematów i potrafić je stosować w sytuacjach

codziennych, a nie tylko podczas lekcji. Dzięki temu lekcja metodą CLIL jest czymś więcej niż tylko „klasyczną” lekcją, która służy rozwinięciu wiedzy ogólnej ucznia. Jest elementem udanej i sprawnej komunikacji międzykulturowej na płaszczyźnie międzynarodowej w przyszłości, co jest niezwykle istotne w obliczu coraz szybszego rozwoju technologii ICT, coraz większej mobilności ludzi oraz gwarantem współpracy w przyszłości obejmującej już nie tylko dane regiony czy państwa, lecz poszczególne grupy ludzi na całym świecie (ponad granicami geopolitycznymi, religijnymi, kulturowymi itd.).

Dlatego też podczas szkolenia na Malcie prowadzący - Christopher Reene zwracał wielokrotnie uwagę na to, że lekcja metodą CLIL nie jest lekcją języka angielskiego, czy jakiegokolwiek innego języka obcego. W tym celu przedstawił program (zasadę) Coyle'a z 1999 r. określaną jako *Cztery C (4C)*, który pozwala na przeprowadzenie skutecznych lekcji tą metodą.

Zasada (program) *4C* pochodzi od pierwszych liter angielskich słów, których dotyczy, czyli: treści (content), kultury (culture), poznania (cognition) oraz komunikacji

(communication). Podczas lekcji prowadzonej metodą CLIL, która łączy tak naprawdę nauczanie przedmiotów humanistycznych (języków obcych) z pozostałymi przedmiotami (nauki ścisłe, przedmioty artystyczne, wychowanie fizyczne) powinno zaistnieć zintegrowanie treści i programu, które uruchomią procesy myślowe, kreatywność, a poprzez interpretowanie i rozumienie znaczeń doprowadzą do wymiany myśli, znaczeń i pomysłów pomiędzy uczniami. Mówiąc prościej, uczeń otrzyma bodziec w postaci danego zagadnienia w obcym języku. Jeśli częściowo odniesie się to do jego wiedzy ogólnej, a częściowo będzie nowością (jak zazwyczaj na lekcjach), u dziecka zostanie pobudzone myślenie logiczne, abstrakcyjne, twórcze, sensoryczno-motoryczne, konkretno-wyobrażeniowe, słowno-logiczne (zacznie operować podanym materiałem, stawiać pytania, odpowiadać na nie, pisać, czytać, rysować, naśladować, powtarzać, utralać), a stąd już tylko niewielki krok do sprawnej komunikacji w języku obcym przy jednoczesnym opanowaniu materiału zawartego w programie nauczania.

Na lekcjach przedmiotów humanistycznych prowadzonych metodą CLIL nauczyciel może: wykorzystywać teksty historyczne np. pamiętniki, fragmenty dzienników prowadzonych przez znane w przeszłości osoby, poprosić uczniów o zinterpretowanie oraz uzasadnianie danych wydarzeń historycznych, rysować słowa, wykonywać rysunki do słów, stosować burzę mózgów po wprowadzeniu nieznanego pojęcia, przygotować ankiety z pytaniami do tekstu problemowego, stosować zadania prawda fałsz, na łączenie definicji z hasłami, zdjęć, map, obrazów z nazwiskami, nazwami geograficznymi, stosować teksty z lukami, teksty problemowe, wymagające od uczniów działania, reakcji (nie zawsze werbalnej) np. co trzeba zrobić, żeby przygotować przyjęcie urodzinowe, stwarzać sytuacje do układania, prowadzenia dialogów w parach np. rozmowy telefoniczne, przygotowywać zadania, do których potrzebne jest odczytanie słownictwa z kodów QR (to pozwala również na zastosowanie na lekcji technologii ICT), a następnie użycie nowego słownictwa w dialogach, dopasowanie do siebie w dwóch językach: ojczystym i obcym sekwencji, słów, tłumaczeń, krzyżówki, dokańczanie zdań czy rozsypanki wyrazowe. Oczywiście należy i można również stosować rozmaite aplikacje i strony internetowe: <https://kahoot.com/>

<https://quizizz.com/>

<https://get.plickers.com/>

<https://www.socrative.com/>

<https://quizlet.com/>.

Jak podaje w swoim artykule Rebecca Alber (<https://www.edutopia.org/blog/scaffolding-lessons-six-strategies-rebecca-alber>) ważne jest również, by pokazać problem i rozmawiać na jego temat, sięgnąć do wiedzy zdobytej dotychczas przez ucznia, dać mu czas do mówienia (nie naciskać, każdy zaczyna mówić w obcym języku w swoim czasie, jedni szybciej, u innych to trochę trwa), aktywizować poznane, ale może trochę już zapomniane słownictwo, korzystać z grafik, wykresów, map, zdjęć, obrazów, list, stosować przerwy pomiędzy pytaniami i powtórzeniami materiału.

Do głównych zalet stosowania CLIL na lekcjach przedmiotów humanistycznych należą zarówno większa świadomość kulturowa, internacjonalizacja kompetencji językowych czy przygotowanie do nauki i pracy w danym obszarze językowych, lecz również zwiększenie motywacji dziecka. Należy jednak pamiętać o dwóch podstawowych zasadach CLIL, które powinny obowiązywać w sali lekcyjnej:

1. Język służy do nauki tak samo dobrze jak do komunikacji.
2. Materiał poruszany na danym przedmiocie determinuje elementy języka, których chcemy nauczyć.

To pozwoli każdemu nauczycielowi przedmiotów humanistycznych przeprowadzić udane lekcje zarówno pod kątem językowym, jak i merytorycznym.